

Korn og gras: – Det viktigste nå, er å få økt planteproduksjonen, slik at vi får økt fôrproduksjonen – forhåpentligvis både på gras og korn, sier Christian A. Smedshaug i AgriAnalyse. (Foto: Norsk Landbruk)

– Viktigste å styrke planteproduksjonen

– Forenklete forhandlinger bør ikke gi forenklete bevilgninger, sier Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse. Han ser rom for styrking av eksisterende ordninger, særlig til fordel for planteproduksjonen.

JORDBRUKSOPPGJØRET 2020

Tekst: Anders Sandbu

Bondelagets generalsekretær vedgikk i forrige avis at jordbrukets krav nok vil bli mindre omfangsrikt i år. Daglig leder Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse er enig i at muligheten for politikk-ending nok er begrenset.

Samtidig mener han det nå er viktig, og mulig, å stimulere de delene av næringa hvor det er særlige behov for styrking.

Planteproduksjon og driftsfornyng

– Det viktigste nå, er å få økt planteproduksjonen, slik at vi får økt fôrproduksjonen – forhåpentligvis både på gras og korn. Vi skulle ønske at regjeringen var mer offensiv med hensyn til avlingsskadeordninger, slik at vi fikk en tøffere satsing på grønt generelt. Ikke minst gjelder det næringsrike grønnsaker som gulrot, kålrot og potet. Disse kunne vært en buffer hvis det ble forsyningsvansker til høsten og eventuelt overskudd kan brukes til dyrefôr, sier Smedshaug.

Han ser ikke for seg nye tilskuddsordninger i årets oppgjør, men mener det bør være mulig å styrke eksisterende ordninger hvor det alt er enighet om behovene.

– Vi har eksempelvis gode ordninger for tilskudd til drenering, avløp og jordkultur. Disse ordningene bør absolutt styrkes, da de skaper aktivitet både for bonden og næringslivet rundt. Det trenger vi nå. Videre er det grunnlag for større aktivitet i fornying av driftsapparatet i husdyrproduksjonene, ikke minst i melkeproduksjonen samt hos små og mellomstore kornbruk. Her bør det skje en forsterkning for å holde liv i bygder og håndverkere over hele landet.

Videre må det stimuleres til styrking av kornmottak og tørkekapasitet i sentrale kornområder.

Hensikten vil være både å bedre kornflyten, styrke økonomien og forbedre produksjonsapparatet, påpeker Smedshaug.

Samme bondeinntekt som i 2015

I Budsjettmemoranda totalkalkyle for jordbruket, fremgår det at bondeinntekten per årsverk i 2019

«Jeg tror situasjonen tilsier forhandlinger, men også enighet»

Daglig leder Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse

låg på 353 400 kroner. Det er 100 kroner lavere enn i 2015, og 23 600 kroner lavere enn i 2018.

– Tallene understreker alvorret i jordbrukets inntektsutvikling over tid. Derfor er det viktig at man, selv om dette blir et forenklet oppgjør, er villig til å bruke penger på ordninger som gir både økt planteproduksjon og høyere inntekt. Forenklete forhandlinger bør ikke gi grunnlag for forenklete bevilgninger. Dessuten: Nå har regjeringen vært villig til å bruke i alt rundt 400 milliarder kroner på krisepakker. Da snakker vi om kun småpenger for å skape arbeid for noen tusen arbeidsfolk i norsk jordbruk.

– Tror du på forhandlinger i år?

– Jeg tror situasjonen tilsier forhandlinger, men også enighet – og en mulig reprise av den type justeringsforhandlinger man hadde høsten 2010–11, på grunn av usikker kunstgjødselpris den gang. Nå er enda mer usikkert. Årets opplegg vil legge press på begge parter, sier lederen i AgriAnalyse. ■

Christian A. Smedshaug

JUS I LANDBRUKET

Karoline A. Hustad, advokat i Bondelagets Servicekontor AS

Corona og force majeure

Norge og resten av verden befinner seg i en ekstraordinær situasjon på grunn av corona-viruset. Norges Bondelag har fått flere henvendelser fra våre medlemmer som lurer på om de kan fri seg fra avtaler som ble inngått før corona-utbruddet.

Hovedregelen er av avtaler skal holdes. Unntak kan tenkes hvor dette er avtalt, eller hvor unntak følger av lov eller ulovfestet rett. Et begrep som ofte brukes i disse dager, men som kanskje ikke alle vet hva betyr, er «force majeure».

Force majeure er et begrep som stammer fra romeretten, og omfatter tilfeller hvor hele eller deler av avtalen ikke kan oppfylles på grunn av en ekstraordinær situasjon som er utenfor avtalepartenes kontroll. I så tilfelle kan det bli aktuelt å gjøre fritak fra kontraktsforpliktelsen og et eventuelt erstatningsansvar. Typiske force majeure-tilfeller kan være vulkanutbrudd, opprør, og krig. Også corona-utbruddet med påfølgende lokale og nasjonale tiltak vil kunne omfattes av force majeure-begrepet.

Vilkårene for å kunne påberope seg force majeure, og virkningene av dette, vil variere alt ettersom hvilken avtale/kontraktstype det dreier seg om. Corona-utbruddet er derfor i seg selv ikke nok til å fri seg fra avtalen selv om forutsetningene for avtaleinngåelsen har endret seg.

I mange tilfeller fremgår det av avtalen hva som skal skje dersom uforutsette, ekstraordinære omstendigheter oppstår. Første skritt vil derfor være å lese avtalen nøye, og eventuelt tolke avtaleklausuler som sier noe om hva som skal skje i force majeure-tilfeller.

Dersom avtalen ikke sier noe eksplisitt om hva som skal skje i slike ekstraordinære situasjoner, må det vurderes om avtalen sier noe om risikofordelingen mellom avtalepartene. Eksempel: du har bestilt en vare fra Kina, og det er avtalt at leverandøren har risikoen for varen frem til varen blir levert til shipping. Underveis i transporten oppstår det en blokkade som gjør at varen blir forsinket. Siden avtalen sier at kjøper har risikoen for shippingen vil dette kunne tilsa at kjøper ikke kan kreve erstatning på grunn av forsinkelsen.

Dersom avtalen ikke gir noe svar, blir neste spørsmål om avtaleforholdet er regulert i lov. Eksempelvis har kjøpsloven § 27 en egen bestemmelse om force majeure. Bestemmelsen sier at kjøperen ikke kan kreve erstatning for forsinket levering av en vare dersom forsinkelsen skyldes en hindring utenfor selgerens kontroll, og som han med rimelighet ikke kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller kan overvinne følgene av.

Dersom verken avtalen eller lovverket gir noe svar må det foretas en vurdering av om kontraktsforpliktelsene opphører på ulovfestet grunnlag. Som et utgangspunkt må det foretas en vurdering av om corona-situasjonen forhindrer partene i å oppfylle avtalen, om hinderet ligger utenfor partenes kontroll, og om avtalepartene kunne ha forutsett at en slik situasjon kunne oppstå. Også tilfeller hvor det vil være urimelig tyngende å kreve at avtalen oppfylles vil kunne omfattes av force majeure.

Virkingen av force majeure er enten at kontraktsforpliktelsen opphører, eller at ytelsen utsettes uten at det kan kreves erstatning for dette. Utgangspunktet er at forpliktelsen etter kontrakten suspenderes så lenge situasjonen forhindrer oppfyllelse av kontrakten. Andre løsninger kan være avtalt, eller det kan være at det ikke lenger er grunnlag for oppfyllelse utenfor det tidsrom som er avtalt i kontrakten. ■